

I. Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΟΡΟΙ – ΚΛΕΙΔΙΑ: Ίδρυση Κωνσταντινούπολης, χρυσό νόμισμα, Χριστόγραμμα, διάταγμα των Μεδιολάνων, οικουμενική σύνοδος της Νίκαιας.

1. Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη

Μέτρα Κων/νου

- Το Βυζάντιο συνδέει την ύπαρξή του με το έργο του ρωμαίου αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Α'. Ο μεγάλος αυτός ηγέτης, για να ανορθώσει το κράτος που κλονιζόταν, πήρε τα ακόλουθα μέτρα:
 1. Ίδρυσε ένα νέο διοικητικό κέντρο στην Ανατολή, την Κωνσταντινούπολη.
 2. Αναγνώρισε το δικαίωμα άσκησης της χριστιανικής λατρείας.
 3. Καθιέρωσε στη διοίκηση τη διάκριση της πολιτικής από τη στρατιωτική εξουσία.
 4. Έκοψε και έθεσε σε κυκλοφορία ένα πολύ σταθερό χρυσό νόμισμα.

α. Ίδρυση Κωνσταντινούπολης

- Όταν ο Κωνσταντίνος νίκησε τον **Λικίνιο**, αύγουστο του ανατολικού τμήματος του κράτους και έμεινε μονοκράτορας (324), αποφάσισε να ιδρύσει ένα νέο διοικητικό κέντρο στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου, πόλης που είχε μοναδική γεωπολιτική θέση, αφού βρισκόταν στο σταυροδρόμι της Ασίας και της Ευρώπης, του Ευξείνου Πόντου και της Μεσογείου, και μεγάλη εμπορική σημασία.

Λόγοι μεταφοράς της πρωτεύουσας

- Η απόφαση αυτή υπαγορεύτηκε από τους ακόλουθους κυρίως λόγους:
 1. Η Ανατολή διέθετε, σε αντίθεση με τη Δύση, ακμαίο πληθυσμό και οικονομία.
 2. Οι Χριστιανοί, στους οποίους ο Κωνσταντίνος Α' στηρίχτηκε πολιτικά, ήταν πολυπληθέστεροι στην Ανατολή.
 3. Οι μεγάλες πόλεις της Ανατολής υπέφεραν από θρησκευτικές συγκρούσεις.
 4. Από το Βυζάντιο μπορούσε να αποκρούσει ευκολότερα τους Γότθους (στον Δούναβη) και τους Πέρσες (στον Ευφράτη).

Έργα μέσα στην πόλη

- Ο αυτοκράτορας
 1. ανοικοδόμησε το Βυζάντιο σύμφωνα με το ρυμοτομικό σχέδιο της Ρώμης.
 2. Προίκισε την πόλη με νέα τείχη, επιβλητικές λεωφόρους και το φόρουμ (πλατεία) του Κωνσταντίνου.
 3. Τη στόλισε με λαμπρά έργα τέχνης,
 - α. το Ιερόν Παλάτιον,
 - β. το κτίριο της Συγκλήτου και
 - γ. άλλα δημόσια κτίρια: εκκλησίες, λουτρά και δεξαμενές.

εγκαίνια

- Στις 11 Μαΐου 330 ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση των εργασιών και τελέστηκαν τα εγκαίνια της πόλης, η οποία έλαβε το όνομα του ιδρυτή της (Κωνσταντινούπολη). Έκτοτε και για αιώνες την ημέρα αυτή γιορτάζονταν τα γενέθλιά της.

ανάπτυξη

- Η Κωνσταντινούπολη ή Νέα Ρώμη βαθμιαία απέκτησε χαρακτηριστικά χριστιανικής πόλης, αφού οικοδομήθηκαν εκεί πολλές εκκλησίες.
- Παράλληλα η πόλη αναπτύχθηκε ραγδαία: στις αρχές του 5ου αι. ο πληθυσμός της είχε αυξηθεί σε 150.000 ψυχές περίπου, ενώ στα χρόνια του αυτοκράτορα Ιουστινιανού Α' (527-565) αριθμούσε 300.000 κατοίκους, σύμφωνα με τους μετριοτέρους υπολογισμούς.
- Έτσι η Νέα Ρώμη, μέσα σε δύο αιώνες ξεπέρασε το πρότυπό της, δηλαδή την Παλαιά Ρώμη.

β. Θρησκευτική πολιτική

- Οι οπαδοί του Χριστιανισμού συγκροτούσαν τη δυναμικότερη πληθυσμιακή ομάδα της Ανατολής. Η νέα αυτή θρησκεία φαινόταν ότι μπορούσε να αποκαταστήσει την κλονισμένη ενότητα του Ρωμαϊκού Κράτους.
- Για το λόγο αυτό ο Κωνσταντίνος έδειξε ευνοϊκή στάση προς τον Χριστιανισμό. Συγκεκριμένα μετά τη νίκη του επί του Μαξεντίου (312) μετέφερε το μονόγραμμα του Χριστού (Χριστόγραμμα), σημαντικό χριστιανικό σύμβολο, από τη στρατιωτική σημαία (λάβαρρον) στα νομίσματά του και εξέδωσε νόμους ευνοϊκούς για τους Χριστιανούς.
- Πάντως η σθεναρή αντίσταση των οπαδών της αρχαίας θρησκείας που εντοπίζονται τόσο στην Ανατολή όσο και στη Δύση, ιδίως στους κόλπους της συγκλητικής αριστοκρατίας της Ρώμης, δεν επέτρεψε στον Κωνσταντίνο να υιοθετήσει μια καθαρή θρησκευτική στάση ως το τέλος της ζωής του.

- | | |
|---|--|
| <p>Διάταγμα των
Μεδιολάνων</p> | <ul style="list-style-type: none"> • Το Διάταγμα των Μεδιολάνων που βασίστηκε σε συμφωνία του Κωνσταντίνου και του Λικίνιου (313), αναγνώρισε στους Χριστιανούς ελευθερία άσκησης της λατρείας τους και έτσι εξίσωσε τα δικαιώματά τους με αυτά των άλλων θρησκειών του Ρωμαϊκού Κράτους. Οι διωγμοί Χριστιανών πάντως έπαυσαν εντελώς, μόνο όταν ο Κωνσταντίνος έγινε μονοκράτορας στο Ρωμαϊκό Κράτος (324). |
| <p>Α' Οικουμενική
Σύνοδος</p> | <ul style="list-style-type: none"> • Ένα χρόνο αργότερα (325) ο Κωνσταντίνος συγκάλεσε στη Νίκαια της Βιθυνίας σύνοδο (συνέδριο) επισκόπων απ' όλες τις επαρχίες του Οικουμενικού Ρωμαϊκού Κράτους· γι' αυτό η σύνοδος ονομάστηκε οικουμενική. Η Α' Οικουμενική Σύνοδος διατύπωσε τη διδασκαλία της Εκκλησίας έναντι των αιρέσεων που είχαν ήδη εμφανισθεί. Έκτοτε έγιναν πολλές τέτοιες sínοδοι. Η σύγκλησή τους είχε σκοπό την ειρήνευση της Εκκλησίας και, κατ' επέκταση την ειρήνευση της αυτοκρατορίας. |
| <p>Α' Οικουμενική
Σύνοδος</p> | <ul style="list-style-type: none"> • Ένα χρόνο αργότερα (325) ο Κωνσταντίνος συγκάλεσε στη Νίκαια της Βιθυνίας σύνοδο (συνέδριο) επισκόπων απ' όλες τις επαρχίες του Οικουμενικού Ρωμαϊκού Κράτους· γι' αυτό η σύνοδος ονομάστηκε οικουμενική. Η Α' Οικουμενική Σύνοδος διατύπωσε τη διδασκαλία της Εκκλησίας έναντι των αιρέσεων που είχαν ήδη εμφανισθεί. Έκτοτε έγιναν πολλές τέτοιες sínοδοι. Η σύγκλησή τους είχε σκοπό την ειρήνευση της Εκκλησίας και, κατ' επέκταση την ειρήνευση της αυτοκρατορίας. |

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ποια μέτρα έλαβε ο αυτοκράτορας Κων/νος Α' για την ανόρθωση του Ρωμαϊκού κράτους;
2. Πότε ολοκληρώθηκε η Κωνσταντινούπολη και ποιες ενέργειες συντελέστηκαν προκειμένου να ολοκληρωθεί η ανοικοδόμηση της;
3. Ποιο ήταν το σχέδιο του αυτοκράτορα Κων/νου αναφορικά με την ανοικοδόμηση του Βυζαντίου και ποιες συνέπειες είχε το σχέδιο αυτό;
4. Ποια ήταν η θρησκευτική πολιτική που ακολούθησε ο Μέγας Κων/νος απέναντι στον Χριστιανισμό;
5. Τι γνωρίζετε για το Διάταγμα των Μεδιολάνων;
6. Τι είναι το Χριστόγραμμα;
7. Τι διατυπώθηκε στην Α' Οικουμενική Σύνοδο;
8. Αξιοποιώντας το απόσπασμα από το ρωσικό χρονικό του Νέστορα Ισκεντέρη και την εικόνα που ακολουθεί, να παρουσιάσετε τις ενέργειες του Κων/νου αναφορικά με την ανοικοδόμηση της Κωνσταντινούπολης (σελ. 7 σχολικού βιβλίου).
9. Με αφορμή την εικόνα του Γαλατά και το ποίημα του Παλαμά και με τη βοήθεια του χάρτη και της αφήγησης, συζήτησε με τους συμμαθητές σου τα πλεονεκτήματα

της γεωγραφικής θέσης και τον ιστορικό ρόλο που διαδραμάτισε η Πόλη ανά τους αιώνες.

10. Να τοποθετήσετε κατά χρονολογική σειρά τα παρακάτω γεγονότα (να σημειώσετε ημερομηνίες – χρονολογίες)
- A. Α' Οικουμενική Σύνοδος 1.
 - B. Διάταγμα Μεδιολάνων 2.
 - Γ. Εγκαίνια Κων/λης 3.
 - Δ. Ο Κων/νος γίνεται μονοκράτορας 4.
 - Ε. Θάνατος Κων/νου Α' 5.
11. Σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να σημειώσετε (Σ) αν το περιεχόμενο της είναι σωστό ή (Λ) αν είναι λανθασμένο:

	Σ	Λ
A. Η Κων/λη ανοικοδομήθηκε σύμφωνα με το ρυμοτομικό σχέδιο της Ρώμης.		
B. Οι μεγάλες πόλεις της Ανατολής δεν αντιμετώπιζαν μεγάλες θρησκευτικές συγκρούσεις.		
Γ. Στις αρχές του 5 ^{ου} αιώνα ο πληθυσμός της Κων/λης αριθμούσε 300.000 ψυχές.		
Δ. Η σύνοδος της Νίκαιας ονομάστηκε Οικουμενική, επειδή έλαβαν μέρος σε αυτή αντιπρόσωποι από όλα τα μέρη του κόσμου.		

